

במילה "הקרובה" — מוכת עין נמי רבי רחמנא מאותה המילה, שהרי גם היא קרובה!

ולמה סובר רבי שמעון שאין הוא מטמא לאחותו מוכת העץ?

ומשנינן: רק "קרובה" אחת מרכה הכתוב, ולא שתיים קרובות.

כלומר: אין לך לרבות ממקרא זה אלא אשה אחת, ולא שתיים.

והוינן בה: ומה ראית לרבות מ"הקרובה" דוקא את הארוסה שנתגרשה, ולא את מוכת העץ?

ומשנינן: הא, מוכת העץ — איתעביד בה מעשה.

הא, ארוסה שנתגרשה — לא איתעביד בה מעשה.

ומדייקת הגמרא: ורבי יוסי, מדשבקיה רבי שמעון בר זוגיה [הואיל ועזב אותו רבי שמעון, שהוא בן זוגו של רבי יוסי במחלוקת הקודמת, ונחלק לבדו בדין מוכת

"אשר לא היתה" — פרט לארוסה. כי "הויה" — לשון קידושין הוא.

"הקרובה" — לרבות ארוסה שנתגרשה. (15)

"אליו" — לרבות את הבוגרת.

ותמהה הגמרא על לימודו של רבי שמעון: "הקרובה" — לרבות ארוסה שנתגרשה.

והא אמר רבי שמעון: רק אחותו הראויה לכהן גדול — מטמא לה אחיה, הכהן ההדיוט.

אבל אחותו שאין ראויה לכהן גדול — אין הכהן ההדיוט מטמא לה.

וזהו, שגרשה היא, הרי אינה ראויה אפילו לכהן הדיוט! (1)

ומשנינן: שאני התם, בארוסה שנתגרשה, דרבי רחמנא שיש לאחיה להיטמא לה מדכתיב "הקרובה".

אלא שלפי תירוץ זה, מקשה הגמרא:

אי הכי, שיש להסתמך על ריבוי הכתוב

גרושה פסולה לכהן גדול. והקרן אורה כתב: ויש לדקדק, מאי פריך? וכי בשביל שהיא פסולה לכהן גדול מחמת גירושין בשביל זה לא ייטמאו לה קרובים? והא רבי שמעון לא יליף אלא לענין בתולה, דכל דלאו בתולה היא לכהן גדול, הכי נמי אינה נחשבת בתולה לענין טומאת קרובים, אבל מה שאינה ראויה לכהן גדול מחמת גירושין, זה לא שייך למילף כלל, דהא "בתולה בתולה" גמר [ראה תוספות הנ"ל], ובפירושו רש"י לא נמצא דבר בזה.

הוא נלמד ולא מאחותו הבתולה, אם כי יש לפרש "בתולה בתולה גמר" שזה הוא מקור הלימוד מכהן גדול, כמו שכתבו התוספות שם.

15. ראה בדברי הראשונים כאן, בדין נשואה שנתגרשה קודם שנבעלה.

1. ביארו התוספות בעמוד א ד"ה נילף: אין קושיית הגמרא שאין כלל זה נכון, כי על זה לא מועיל תירוץ הגמרא, אלא שרבי שמעון למד את דינו מכהן גדול, וכיון שכן תיקשי, והרי אף

לימוד אחד — למעט ארוסה — יש ללמוד מ"לא היתה", ולא ארוסה, שכבר היתה לאיש באירוסייה.

ולימוד אחד — להתיר להיטמא לאחותו מוכת העץ — יש ללמוד מ"לא היתה לאיש", וזאת לא היתה לאיש, אלא רק מוכת עץ היא.

ועתה מבארת הגמרא את מה שאמרו לפי רבי שמעון, ש"אליו" בא לרבות את אחותו ההבוגרת:

והא אמר רבי שמעון בסוגיא לעיל נט א: "בתולה" — בתולה שלימה משמע ולא בוגרת! (4)

ומשנינן: זה שאמרנו לעיל לפי רבי שמעון, ש"בתולה, בתולה שלימה משמע", לא שאנו יודעים זאת מסברא שכך הוא משמעות לשון "בתולה".

עץ על רבי מאיר ורבי יהודה<sup>(2)</sup>, מכלל זה אתה למד, דבמוכת עץ, רבי יוסי סובר כרבי מאיר [החולק על רבי שמעון, וסובר שהוא מטמא למוכת עץ] — סבירא ליה.

ואם כן, מנא ליה לרבי יוסי שהוא מטמא למוכת עץ? (3)

ומשנינן: רבי יוסי לומד שהוא מטמא למוכת עץ, מ"לא היתה לאיש", שמשמע, לא היתה הוייתה על ידי איש, וכטעמו של רבי מאיר.

ותמהינן: והא אפיקתיה [כבר הוציא והשתמש רבי יוסי לפסוק זה] עבור לימוד אחר, לומר שאחותו הארוסה אינו מטמא לה, היות וכתב "אשר לא היתה", וכמבואר לעיל?!

ומשנינן: שני לימודים נאמרו בפסוק הזה —

שהוצרך הכתוב לומר "אליו" לרבות את הבוגרת. ולכן, לרבי שמעון שאכן סובר כן, אין מקום לשאול האיך מרבה הכתוב מ"אליו" את הבוגרת.

ובתוספות ישנים הוסיפו: "מאי פריך?" אדרבה, היא הנותנת, דסלקא דעתך אמינא "בתולה" שלימה משמע, ולכן איצטריך "אליו" לרבות בוגרת [וראה מהרש"א]!

ולכן פירשו את קושיית הגמרא: והאמר רבי שמעון "בתולה", שלימה משמע. ומתוך ש"בתולה" משמע למעט את הבוגרת, לכן מפרש רבי שמעון את מילת "בתוליה" שהיא באה לרבות את הבוגרת, וכפי שנתבאר בגמרא לעיל נט א; ומאחר שלמדנו גבי כהן גדול שאף הבוגרת מותרת, שוב נלמד בגזירה שוה "בתולה בתולה" מהתם שאף כאן מותר ליטמא לאחותו

2. נתבאר על פי הגהת הב"ח; ואולם מלשון רש"י אין נראה שמפרש כן.

3. ביאור שאלת הגמרא היא, כי הגמרא סברה, שרבי יוסי ודאי אינו סובר כן מאותו טעם שרבי מאיר סובר כן, והיינו מ"לא היתה לאיש", כי הרי רבי יוסי לומד מדרשה זו דבר אחר, וכפי שהגמרא מפרשת.

4. הוכיחו התוספות שאין קושיית הגמרא האיך אנו מרבים את הבוגרת, שהרי לעיל מקשה הגמרא על רבי מאיר שמרבה אף הוא מ"אליו" לרבות את הבוגרת: הא למה לי קרא והאמר רבי מאיר בתולה אפילו מקצת בתולה משמע! ואם כן, משמע שאילו היה סובר רבי מאיר ש"בתולה", בתולה שלימה משמע, היה ניחא

תניא: רבי שמעון בן יוחי אומר:

כתיב ביחזקאל "אלמנה וגרושה לא יקחו להם לנשים, כי אם בתולות מזרע בית ישראל".

למדנו מהכתוב "מזרע בית ישראל", שהכהן אסור בגיורת.

והאיסור הוא מן התורה, מטעם זונה, היות והיא באה מן הגויים השטופים בזימה<sup>(6)</sup>.

אלא, טעמא דידיה נמי התם [טעמו של רבי שמעון, הסובר גבי כהן גדול: בתולה, בתולה שלימה משמע] — מהכא, מכאן הוא נלמד.

דריש הכי: מדכתיב ריבוי של "אלי" — לרבות הבוגרת.

מכלל זה אתה למד ד"בתולה" — בתולה שלימה משמע.

עיינ בהערה<sup>(5)</sup> — בה מבואר היסוד לביאור של הסוגיה הבאה.

נבעלה. ובכלל איסור התורה היא [וטעמא: לפי שבאה מן העובדי כוכבים השטופים בזימה, תוספות סא א].

אלא, שלולי דברי הכתוב ביחזקאל לא היינו יודעים שבכלל זונה היא [רמב"ם כפי שפירשו המגיד משנה, וראה תוספות לקמן סא א ד"ה אין].

והריטב"א כתב שכל עיקר המקרא הזה אינו אלא אסמכתא, כי הפסוק אינו מדבר על כהן הדיוט אלא על כהן גדול. ועיקר איסור הגיורת הוא מהלכה למשה מסיני, לאוסרה משום זונה על אף שלא נבעלה [וראה דברי הראשונים כאן, ומחלוקת הרמב"ם והראב"ד בהלכות איסורי ביאה יח ג, ובדברי המגיד משנה שם].

ובשיטת רש"י נתחבטו הרבה הראשונים והאחרונים, ובפרט בדברי רש"י בסוגיא זו; וראה עוד שיטת התוספות לקמן סא א ד"ה אין, וכמה שכתב עליהם בקרן אורה שם].

פשטות לשון סוגייתנו משמע כדעת הסוברים שהיא אסורה מדאורייתא. וכן משמע שאיסורה הוא מטעם זונה, ועל פי שיטתם מתבאר הסוגיא.

6. ראה מה שנתבאר בזה בהערה קודמת.

בוגרת.

אלא, שאת לשון רש"י כאן, שכתב: והא אמר רבי שמעון לעיל בתולה שלימה משמע, מדאיצטריך בתוליה למישרי בוגרת לכהן גדול, אי אפשר לכון כפירוש התוספות; וראה מה שכתב המהרש"ל בביאור דברי הגמרא אליבא דרש"י.

וראה עוד ביאור בתוספות ישנים.

5. כתוב בספר יחזקאל: "אלמנה וגרושה לא יקחו להם [הכהנים], כי אם בתולות מזרע בית ישראל".

ונחלקו הראשונים בביאור איסור הגיורת שלא נבעלה בגיורתה:

הראב"ד סובר שהגיורת אשר אינה מזרע בית ישראל, הרי היא אסורה לכהן מדברי קבלה [ראב"ד].

והרשב"א כתב, שאף על פי שמקרא זה הוא מדברי קבלה, פסול הגיורת מן התורה הוא. אלא שבא יחזקאל וגילה אותו. וכדאמרינן בעלמא [יומא עא ב, ועוד] "הא, עד דאתא יחזקאל — מאן אמרה? אלא, דאורייתא, ואתא יחזקאל, ופירש".

ויש אומרים שהגיורת זונה היא, על אף שלא

ומלשון הכתוב "בתולות מזרע בית ישראל", יש ללמוד שהקפיד הכתוב ש"יזרעו" בתוליה בישראל.

וכונת הכתוב לומר, שיצמחו ויגמרו בתוליה משבאה לכלל ישראל. והיינו, כשנעשית בת שלש, שאז נגמרים בתוליה לגבי ביאה, שאם תיבעל מכאן ואילך, שוב אין בתוליה חוזרין. אבל אם נבעלת בהיותה פחות משלש שנים, בתוליה חוזרים.

ולכן, גיורת שנתגיירה על ידי אביה, כשהיא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד, ונמצא שנזרעו בתוליה בהיותה ישראלית, הרי היא כשירה לכהונה.<sup>(7)</sup>

וראיה לדבר, שנאמר במלחמת מדין, שאמר הקב"ה למשה:

"נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמיך. וישלח אותם משה אלף למטה לצבא, אותם ואת פינחס בן אלעזר הכהן לצבא [ופינחס, כהן גדול משוח מלחמה היה]. וישבו בני ישראל את נשי מדין ואת טפם. ויאמר אליהם משה: החייתם כל נקבה! הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם, למסר מעל בה' על דבר פעור, ותהי המגפה בעדת ה'.

ועתה, הרגו כל זכר בטף. וכל אשה יודעת איש למשכב זכר, הרוגו.

וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר — החיו לכם".

ומוכיח רבי שמעון בן יוחאי: והרי פנחס הכהן היה עמהם, ואמרה תורה "החיו לכם", ומשמעות "לכם" היא לכל היוצאים למלחמה, כולל פנחס, שהן ראיות להיות להם לנשים.

מלמד הכתוב כי ה"טף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר", שאינן ראיות למשכב זכר, היות והן פחותות משלש שנים, ראיות הן לכהן.

ואילו חכמים, נחלקו על רבי שמעון בן יוחאי, ואוסרים אף את זו לכהן, מפני שהם מפרשים את הפסוק כפשוטו, שלא התיר הכתוב אלא בתולות מזרע בית ישראל ולא את הגיורת. ואפילו כשנתגיירה פחותה מבת שלש שנים, כשלא היתה ראויה לביאה, ונזרעו בתוליה בישראל.

ורבנן דוחים את ראיית רבי שמעון בן יוחאי, כי מה שאמר הכתוב "החיו לכם" הכונה היא שיהיו להם לעבדים<sup>(8)</sup> ולשפחות, ולא לשאת אותן לנשים.

ותמהה הגמרא על דברי רבי שמעון בן יוחאי:

אי הכי — ש"החיו לכם" משמעותו לענין נישואין, ויש ללמוד מן הפסוק הזה שגיורת אשר התגיירה בגיל פחות משלש שנים היא מותרת לכהן —

הרי גיורת שהתגיירה אחר שנהייתה בת שלש שנים ויום אחד — נמי תהא כשירה

7. נתבאר על פי הסוגיא בקדושין ע"א. ואולם

יש מן הראשונים הסוברים, שכל הפסוק ביחזקאל אינו שייך לענינו, כי הוא אינו מדבר בכהן הדיוט כלל, ולדבריהם עיקר הלימוד הוא

8. בנהור שרגא תמה על לשון "עבדים" הנזכר כאן בענין הטף בנשים.

לכהונה!

הא אם ידעו — הרוגו!

ולפי הפסוק הזה אין הבדל בין הגדולות לבין הקטנות.

והיות ולכאורה סותרים המקראות זה לזה, **הוי אומר** לתרץ, ש"יודעת" ו"אשר לא ידעו" — לא לנבעלה ממש כוונת הכתוב, שאם כן, לא יתורצו המקראות.

אלא רק **בראוייה ליבעל הכתוב מדבר**.

שכל אשה הראויה לידע [להבעל] — הרוגו.

ו"אשה" שאמר הכתוב שיש להורגה כשהיא "יודעת איש" — היינו אפילו היא מן הטף, בת שלש שנים, שראויה להבעל.

ולא תדייק כמו שרצית לומר: "הא טף — בין ידעו בין לא ידעו, החיו", שהרי בראויה ליבעל מדבר הפסוק.

אלא "החיו לכם" שאמרה תורה — בפחותה מבת שלש קאמר.<sup>(9)</sup>

תניא נמי הכי:

"ובל אשה יודעת איש למשכב זכר" — בראויה ליבעל הכתוב מדבר.

שהרי הכתוב אומר "וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר — החיו לכם", ומשמע שאפילו ראויה היא לביאה, אם לא ידעה משכב זכר — "החיו לכם" לשאתם לנשים.

והרי פנחס עמהם!

ומשנינן: סבר רבי שמעון בן יוחאי **כדרב הונא**, שפירש את משמעות "אשר לא ידעו משכב זכר" שאינן ראויות למשכב זכר, שאינן ראויות לביאה מחמת קטנותן, בהיותן פחות משלש שנים.

**דרב הונא רמי** [הקשה המקראות זה על זה]:

**כתיב: "כל אשה"** [ומשמע אשה גדולה] **יודעת איש למשכב זכר** — הרוגו.

**הא אם אינה יודעת איש למשכב זכר** — קיימו אותה.

וכל זה מדובר ב"אשה" גדולה.

**ומכלל זה אתה למד דהטף** [הנשים הקטנות] — **בין ידעו איש, בין לא ידעו איש קיימו**.

ומהצד השני **כתיב: "וכל הטף בנשים** [משמע הקטנות] **אשר לא ידעו משכב זכר, החיו לכם**".

9. רש"י. פירוש: הפסוקים אינם מדברים בשתי אפשרויות באשה גדולה ושתי אפשרויות בטף, אלא הפסוק הראשון מדבר באשה שעברה את גיל שלש שנים, שהיא "יודעת איש", ואילו "הטף" הן הקטנות שלא עברו את גיל שלש שנים. ובכל אופן אינן יודעות איש.

ושוב לא שייך לשאול את סתירת הפסוקים זה לזה, כיון שהדיוק מהפסוק הראשון הוא מה שכתוב בפסוק השני, והדיוק מהפסוק השני, הוא מה שכתוב בפסוק הראשון. והוסיפו התוספות: לכן נקטה התורה לשון "אשה", דמשמע גדולה, כדי שנתקשה בסתירת המקראות, ומתוך כך נבין לפרש שבראויה ליבעל הכתוב מדבר. כי אי לא כתיב "אשה", אלא סתם "וכל יודעת איש", הוה אמינא דהאי קרא נמי בטף איירי, ובטף עצמו "יודעת איש"

9. רש"י. פירוש: הפסוקים אינם מדברים בשתי אפשרויות באשה גדולה ושתי אפשרויות בטף, אלא הפסוק הראשון מדבר באשה שעברה את גיל שלש שנים, שהיא "יודעת איש", ואילו "הטף" הן הקטנות שלא עברו את גיל שלש שנים. ובכל אופן אינן יודעות איש. ושוב לא שייך לשאול את סתירת הפסוקים זה לזה, כיון שהדיוק מהפסוק הראשון הוא מה

יבש גלעד לפי חרב, הנשים והטף. וזה הדבר אשר תעשו: כל זכר וכל אשה יודעת משכב זכר, תחרימו. וימצאו מיושבי יבש גלעד ארבע מאות נערה בתולה אשר לא ידעה איש למשכב זכר.”

ומפרשינן: מנא ידעי מי נבעלה ומי לא נבעלה?

אמר רב כהנא: הושיבום על פי חבית של יין, ומי שהיתה בעולה, ריחה של חבית היין נודף ממנה, כיון שפיתחה למטה פתוח, ומי שהיתה בתולה, ופיתחה סתום — אין ריחה נודף.

ומקשינן: ונעברינהו לפני ציץ כשם שעשו במלחמת מדין? (12)

אמר תירץ רב כהנא בריה דרב נתן: כיון דגבי ציץ, “והיה על מצחו תמיד לרצון להם” — כתיב. מלמד בכך הכתוב, שרק לרצון להם יהיה הציץ, ולא לפורענות.

ומקשינן: אי הכי — במדין נמי, האיך העבירום לפני הציץ לפורענות?

אמר רב אשי: “לרצון להם” כתיב.

“להם” — לישראל, כמו בנות יבש גלעד — יהיה הציץ רק לרצון ולא לפורענות.

אתה אומר: בראויה ליבעל, או אינו אלא במי שנבעלה ממש.

כשהוא אומר: “וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר”, הרי יקשו הכתובים זה על זה, כדרב הונא.

הוי אומר: בראויה ליבעל הכתוב מדבר.

מנא ידעי, מנין היו יודעים בני ישראל, מי מן השבויות ראויות הן לביאה, והרי לא ידעו את גילן?

אמר רב הונא בר ביזנא אמר רבי שמעון הסידא: העבירום לפני הציץ, ונס נעשה שם: כל מי שפניה מוריקות [נעשות ירוקות] — בידוע שהיא ראויה ליבעל. (10)

וכל שאין פניה מוריקות — בידוע שאינה ראויה ליבעל.

אמר רב נחמן: סימן לעבירה של זנות: הדרוקן [פניהם של עוברי עבירה מוריקים]. (11)

כיוצא בדבר, אתה אומר, כשיצאו בני ישראל להרוג את יושבי יבש גלעד, על אשר לא יצאו למלחמה נגד שבט בנימין בענין “פילגש בגבעה”:

“ויצו אותם לאמר, לכו והכיתם את יושבי

הרוגו, ושאינה יודעת איש אל תהרוגו, ואילו בגדולות הרוגו בין את זו ובין את זו.

10. ביאר המהרש”א: כתיב “יאר ה’ פניו אליך”, מלמד הכתוב שיהיו פניהם “מצהיבים” על ידי השם שהיה כתוב על הציץ, דהיינו “קודש לה”. וכנגד זה, לצד ההפוך, היו פניה מוריקות.

11. רש”י. והתוספות כתבו: על ידי עבירה בא הדרוקן כדאמרינן בבמה מדליקין; והדרוקן לאו היינו ירקון, אבל קצת יש להדרוקן ירוקת פנים, כדאמר: כל שפניה מוריקות.

12. במלא הרועים העיר: מנין לגמרא שמועילה בדיקת הציץ לבדוק אם נבעלה, והרי אפשר שאין מועילה הבדיקה אלא לבדוק מי היא

ואילו לעובדי כוכבים — כמו בנות מדין — יהיה הציץ אפילו לפורענות.

אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי: הלכה כרבי שמעון בן יוחאי, שגירות פחותה מבת שלש שנים ויום אחד — כשירה לכהונה.

אמר שאל ליה רבי זירא לרבי יעקב בר אידי:

האם בפירוש שמייע לך מרבי יהושע בן לוי שהלכה כרבי שמעון בן יוחאי, או רק מכללא שמייע לך [מתוך דבר אחר ששמעת מרבי יהושע בן לוי — כדמפרש ואזיל — למדת שהוא סובר שהלכה כרבי שמעון בן יוחי בענין זה]?

ומפרשינן: מאי כללא, מאיזה שמועה יש לנו ללמוד שכן היא דעתו של רבי יהושע בן לוי?

דאמר רבי יהושע בן לוי: עיר אחת היתה בארץ ישראל שקרא עליה ערער [ערעור על כשרות]. ושגר רבי את רבי רומנוס, ובדקה.

ומצא בה גירות שנתגיירה כשהיא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד, והכשירה רבי לכהונה [הניחה תחת בעלה הכהן].

אמר ענה ליה רב יעקב בר אידי לרבי זירא: בפירוש שמייע לי!

ותמהינן: ואי מכללא — מאי!?

מה בכך שמכאן למד רבי יעקב בר אידי את דעתו של רבי יהושע בן לוי, ואיזו פירכא יש על כך, עד ששאל רבי זירא: האם מכאן הוא שלמד רבי יעקב בר אידי או במפורש שמע זאת?!

ומפרשינן: דילמא שאני התם, הואיל ואינסיב אינסיב [הואיל וכבר נשא אותה — לכן הרשה לו להשאר נשוי].

דחא רב ורבי יוחנן, דאמרי תרווייהו: בוגרת ומוכת עין לכתחילה לא ישא הכהן הגדול.

ואם נשא — נשוי! והוא הדין בעניננו.

ותמהה הגמרא על הדמיון:

הכי השתא [וכי הנדון דומה לראיה]!?

בשלמא התם, בבוגרת ומוכת עין, לפיכך אם נשא הכהן הגדול, נשוי, הואיל וסופה להיות בוגרת תחתיו.

וכמו כן כהן גדול שנשא את אנוסת עצמו ומפותת עצמו אם נשא נשוי, לפי שסופה להיות בעולה תחתיו.

אבל הבא, אין זה כך.

כי האם סופה להיות זונה<sup>(13)</sup> תחתיו?!

רב ספרא מתני לה להא דרבי יהושע בן לוי

הראויה ליבעל, אבל בעילה ממש מנין?! ראה שם.

הקשה הרש"ש: כיון שבדיקה על ידי הציץ נס הוא, וכמו שכתב רש"י, אם כן למה להם לסמוך על נס, והרי היו יכולים לבדוק אם נבעלו

באופן אחר, ורק במלחמת מדין שהוצרכו לבדוק אם ראויות הן לביאה, בזה הוצרכו למעשה נסים.

13. מכאן יש ללמוד שאיסור הגירות מטעם

— מכללא.

וקשיא ליה כמו שהקשינו "דילמא שאני התם הואיל ואינסיב אינסיב".

ומשני ותירץ רב ספרא הכי, כפי שדחתה הגמרא את הדמיון לבוגרת ומוכת עץ.

ומביאה הגמרא מעשה שאירע עם ההוא כהנא, ככהן אחד, דאנסיב שנשא גיורת שנתגיירה כשהיא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד.

אמר ליה רב נחמן בר יצחק: מאי האי? [מה זה?!], וכי מי התיר לך אותה!

אמר ליה, ענה הכהן לרב נחמן בר יצחק: למדתי שהיא מותרת מהא דאמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי: הלכה כרבי שמעון בן יוחאי.

אמר ליה רב נחמן בר יצחק לאותו כהן: זיל אפקה [לך והוציאה בגט].

ואי לא תוציאנה — מפיקנא לך רבי יעקב בר אידי מאונך! אוציא לך את רבי יעקב בר אידי מ"אונך".

דהיינו, אטיל עליך חרם!

ומביאה עתה הגמרא ברייתא ובה הלכה נוספת של רבי שמעון בו יוחאי.

תניא: וכן (14) היה רבי שמעון בן יוחאי אומר:

קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין באוהל א-א [את המאהיל עליהם], (1) כיון שהם אינם נכללים בכלל מה שאמרה תורה "אדם כי ימות באוהל, כל הבא אל האוהל וכל אשר באוהל יטמא שבעת ימים".

כיון שנאמר: "ואתן [בפתח וצירי, כמו "ואתם"] צאני, צאן מרעיתי — אדם אתם!"

מלמד הכתוב כי רק אתם, ישראל, קרויים "אדם", ואין העובדי כוכבים קרויים "אדם". (2)

מיתיבי מן הפסוק האמור במלחמת מדין, בשבי ששבו מהם בני ישראל:

"והבקר ששה ושלשים אלף. וחמורים שלשים אלף וחמש מאות. ונפש אדם ששה עשר אלף". הרי שאף הגויים קרויים "אדם"!

ומשינין: שם הם קרויים אדם, משום בהמה. שהיות ובאותו ענין נזכרו גם הבהמות

2. הקשו התוספות: הרי במסכת עבודה זרה ג א וסנהדרין נט א איתא: רבי מאיר אומר: מנין שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול, שנאמר "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם". "כהנים לויים וישראלים" לא נאמר, אלא "האדם", הא למדת, שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול?! והביאו דברי רש"י בסנהדרין, שרבי מאיר חלוק על רבי

"זונה" הוא, וראה ברשב"א שפירש פירוש אחר בגמרא לפי שיטתו שאין איסור הגיורת משום זונה.

14. בביאור לשון "וכן" ראה מה שנכתב בהערות בסוף הסוגיא.

1. לפי סברת הגמרא עכשיו, לאו דוקא באוהל, אלא הוא הדין במגע ובמשא.